

Αγαπητέ κ. Γαλδαδά, χρόνια πολλά.

με την ίδια ευκολία που ο κ. Τροχόπουλος λέει πως οι σχολικές βιβλιοθήκες ήταν μια λάθος σύλληψη, θα μπορούσα κι εγώ να σας πω πως μας λέει ανοησίες. Βέβαια αν κάποιος θελήσει να οργανώσει "πλούσια" εξοπλισμένες σχολικές βιβλιοθήκες που θα αντικαθιστούν τις δημόσιες, τότε πραγματικά βρίσκεται σε προβληματική κατεύθυνση. Θα δημιουργούνται δεκάδες δυσλειτουργίες χώρων, στελέχωσης, συντήρησης και ανανέωσης βιβλίων κ.λπ. που τα ελληνικά σχολεία δεν θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν. Πραγματικά, δεν είναι λίγοι αυτοί που -για συντεχνιακούς λόγους- επιμένουν σε μια τέτοια ανεδαφική κατεύθυνση.

Αν όμως γινόταν λόγος για κάποιον πολύ περιορισμένο αριθμό επιλεγμένων βιβλίων (ίσως μάλιστα σε πολλά αντίτυπα ώστε να επιτρέπουν τη δημιουργία πολλών βιβλιοθηκών "τάξης") θα μπορούσαν να δημιουργηθούν σταθερά κύτταρα καλλιέργειας βιβλιοθηκονομικής συμπεριφοράς ώστε οι μαθητές να μπολιάζονται με τη νοοτροπία "αναζήτησης" και την ανάπτυξη κουλτούρας "απόλαυσης" από ένα βιβλίο. Ίσως αρκούσαν 10-12 τίτλοι βιβλίων αναφοράς και 10-12 τίτλοι βιβλίων λογοτεχνίας, όλων αυστηρά επιλεγμένων ώστε να εξυπηρετούν τις άμεσες -μόνον- ανάγκες κάποιων έξυπνα σχεδιασμένων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Διαφορετικοί τίτλοι για κάθε ηλικιακή βαθμίδα (όχι απαραίτητα τάξη) και ίδιοι τίτλοι για κάθε σχολική αίθουσα της αντίστοιχης βαθμίδας.

Τίτλοι ελάχιστων εξωσχολικών βιβλίων που "θα βρίσκονται εκεί" με στόχους σαγήνης και μύησης σε δρόμους που σίγουρα περνούν μέσα από τις δημόσιες βιβλιοθήκες. Τίτλοι όμως που θα εξοικειώσουν τα παιδιά με τη άμεση χρήση εξωσχολικών βιβλίων. Οι πολύ λίγοι τίτλοι θα παρέχουν στους μαθητές κοινή βάση εμπειριών, δηλαδή θα τους επιτρέπουν να θυμούνται και να αναγνωρίζουν τα βιβλία που χρησιμοποίησαν καθώς ίσως και να τα μνημονεύουν (λέμε τώρα...) στην κουβέντα τους όποτε τους απασχολήσει κάτι σχετικό.

Ακόμα θα τους επιτρέψουν να διαφοροποιήσουν στο μυαλό τους τις χρήσεις αναζήτησης στο διαδίκτυο από εκείνες της αναζήτησης σε ένα βιβλίο και να αποκτήσουν προσωπική αντίληψη των εννοιών "σερφάρω" και "ξεφυλλίζω" (ακόμα κι αν το ξεφύλλισμα είναι ηλεκτρονικό).

Τέτοιες καθημερινές συμπεριφορές δύσκολα μπορούν να ακουμπήσουν "όλα τα παιδιά" του σχολείου οι εξαιρετικές, αλλά πιο μακρινές, υπηρεσίες μια πολύ καλής σύγχρονης βιβλιοθήκης όπως αυτές που περιγράφετε.

Αυτά ώστε να φανεί πως γενικευμένες εξαπλουστεύσεις μπορεί κάποτε να δίνουν απαντήσεις σε κυρίαρχες διχογνωμίες, αλλά -αν δεν τοποθετηθούν προσεκτικά- μπορεί να ακυρώνουν άλλους δρόμους σκέψης συχνά γόνιμους και δημιουργικούς. Άσε που γίνονται εργαλεία στα χέρια των κάθε λογής Αρβανιτόπουλων...

Φιλικά, Μένης Θεοδωρίδης.

Ας προσθέσω εδώ και κάποιες σκέψεις για τα πιθανά βιβλία αυτών των μικρών 'βιβλιοθηκών τάξης':

Οι 10-12 τίτλοι βιβλίων μυθοπλασίας θα είναι εύκολο να επιλεγούν από τους αρκετούς αξιόπιστους κριτικούς παιδικών και εφηβικών βιβλίων και τους παιδαγωγούς παιδικής και εφηβικής λογοτεχνίας που δραστηριοποιούνται στο χώρο. Για κάθε ηλικιακή ομάδα, θα επιλέξουν

κλασικούς και νεότερους τίτλους με διαχρονική αξία (καθώς δεν θα είναι εύκολο να ανανεώνονται σε εθνική κλίμακα παρά κάθε 5-10 χρόνια). Προφανώς θα κατανοηθεί ότι οι τίτλοι δεν θα παρακολουθούν την εκδοτική επικαιρότητα. Η δυνατότητα να απολαύσουν όλα τα παιδιά της επικράτειας τους ίδιους τίτλους θα αποτρέψει την εύκολη και κάπως ανεύθυνη επιλογή να μοιραστούν πολλοί διαφορετικοί τίτλοι ώστε να μείνουν όλοι οι εκδότες ευχαριστημένοι. Οι δημόσιες βιβλιοθήκες ας καλύψουν την ανάγκη αυτή...

Σε ένα τέτοιας πνοής σχεδιασμό, είναι αυτονόητη η ελπίδα (ας προσευχηθούμε όλοι γι' αυτό) πως δεν θα επιλεγούν ηθικοπλαστικά ή θρησκευτικής κατήχησης τίτλοι που θα απωθούν τα παιδιά ακυρώνοντας εξαρχής το εγχείρημα.

Δυσκολότερη θα είναι η επιλογή τίτλων ως βιβλίων υποστήριξης και αναφοράς. Εδώ θα πρότεινα να αποφευχθούν τα αμιγώς παιδικά βιβλία που με στόχο τη διδασκαλία γνώσεων-πληροφοριών ελάχιστα στηρίζουν τις κριτικές λειτουργίες των μαθητών. Ας μη φοβηθούμε τα βιβλία που απευθύνονται σε ενήλικες, εφόσον είναι ίσως μη φιλικά αλλά πάντως κατανοητά στους νεότερους μαθητές. Φυσικά εδώ καθοριστικό ρόλο θα παίξει ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός (ίσως κάποιας προσχεδιασμένης δραστηριότητας) και η διδακτική πρωτοβουλία του εκπαιδευτικού. Ένα θεματικό βιβλίο γνώσεων-πληροφοριών (π.χ. της σειράς 'Ερευνητές') είναι από μόνο του ένα στείρο βιβλίο. Ως υποστηρικτικό όμως μιας εργασίας πάνω σε ένα βιβλίο μυθοπλασίας, μπορεί να συμβάλει σε ιδιαίτερα γόνιμες σκέψεις.

Βιβλία αναφοράς μπορούν να είναι και λευκώματα-κατάλογοι μουσείων (π.χ. εθνικές ενδυμασίες σε σύζευξη με λαογραφικές συλλογές φωτογραφικών ντοκουμέντων καθημερινής ζωής από το πρόσφατο παρελθόν). Τα Παραμύθια του Λαού μας του Ιωάννου δεν θα αποτελούν αναγνωστική πρόταση. Ως βιβλίο όμως αναφοράς απ' όπου θα επιλεγούν τρία παραμύθια προκειμένου να αναζητηθούν παραδείγματα σχέσης ανθρώπων και ζώων θα ήταν σπουδαίο συμπλήρωμα. Στο πλαίσιο μιας εργασίας για την Ομηρική αφήγηση, ας μη λείψει από τα βιβλία αναφοράς η Οδύσσεια του Γκανά και η Ιλιάδα της Ζαραμπούκα (στην πιο αυστηρή βέβαια εκδοχή με τις διακριτές ραψωδίες) καθώς και μια-δυο ραψωδίες από τη μετάφραση του Εφταλιώτη. Οι μαθητές δεν θα τις διαβάσουν. Ας τους δοθεί μια ευκαιρία να τις πιάσουν στα χέρια τους. Διαχέουν ένα διαφορετικό μήνυμα βιβλιοθήκης...

Συνολικά, σε κάθε σχολικό συγκρότημα, υπολογίζοντας τρεις ηλικιακές ομάδες, θα μπορούσαν να σχηματιστούν καμιά δωδεκάδα θεματικών βιβλιοθηκών που χρονιά με τη χρονιά θα διακινούνται κυκλικά στις αντίστοιχες τάξεις.

Υπάρχει βέβαια ένα πρακτικό πρόβλημα: πολλές από εκδόσεις αυτές είναι εξαντλημένες και οι εκδότες επιθυμούν να 'σπρώχνουν' την τρέχουσα παραγωγή τους. Σε εθνική όμως κλίμακα για όλες τις σχολικές μονάδες, ο αριθμός αντιτύπων ίσως αποτελέσει κίνητρο επανατύπωσης.

(3/2021)